

Historien om "Apollo".

Historien börjar med Sven Mauritz Berlin:

Sven Mauritz Berlin

Född 19/11 1878 i Levalunda Edestad i Blekinge, död 11/5 1951 i Värnamo. Föräldrar: Skattebonden Carl Axel Berlin i Levalunda, född 2/3 1835 i Binga, död 22/3 1879 i Levalunda och Carolina Charlotta Månsdotter, född 9/12 1838 i Nettraby.

Sven Mauritz var yngst i en barnaskara av åtta barnen. Han var bara två år när fadern dog. 1888 flyttade han till Järestad i Edestad, han var då elva år gammal och fosterson hos skattebonden Per Svensson i Järestad. 3/7 1891 flyttade han ensam till Hjortsberga i Kungsholms församling i Stockholm, han var då fjorton år gammal. Möjligen flyttade han till någon av sina systrar vilka hade flyttat till Kungsholms församling några år tidigare. År 1900 fanns han i Stockholm och benämndes nu "handelsbiträde". Han bodde som ensamstående i kvarteret Kasernen 11 på Östermalm tillsammans med sin syster Axelina Berlin född 1868.

Folkräkning 1900 - Hedvig Eleonora församling rote 20, Stockholms stad, bildid: Folk_001020-132

I folkräkningen för 1910 bodde han i Stora Lagersberg i Solna Roslags östra kontrakt, här benämndes han "grosshandelsbokhållare". Han hade nu gift sig 24/3 1901 med Adéle Charlotta Lager, född 1880 i Adolf Fredriks församling. De hade fått barnen Karl Axel, född 1/9 1901 och Märta Charlotta född 5/6 1903. Med i hushållet finns som "biträde i hemmet" hans syster Axelina Berlin.

Folkräkning 1910 - Solna församling, Stockholms län, bildid: Folk_102077-040

13/8 1912 flyttade han med sin familj från Stora Lagersberg till Gustav Vasa församling. Han hade då fått ytterligare en son: Gösta Mauritz, född 20/12 1911. Sonen dog 11/6 1915. 14/10 1915 gick nästa flytt till Kungsgatan 40 och nu hade även sonen Nils Göran fötts den 16/12 1914. Sven Mauritz benämndes nu "grosshandlare" till yrket.

Han bodde sedan kvar i Stockholm (bl.a. på Karlavägen) fram till 19/1 1932 då han flyttade till Varberg. Där bodde han till 30/10 1934 då flytten gick till Värnamo där han också avled på Pilgatan 19 5/11 1951. Han blev 73 år gammal.

Sven Mauritz Berlins del i svensk båtmotortillverknings historia

Mauritz Berlin, som var en stor entreprenör, ville inte vara anställd utan hellre driva ett eget företag. Berlin lyckades med att skaffa finansiärer till ett nytt bolag. Dessa var: Axel Nilsson, Ragnar Selldén, Greta Selldén och Sune Pålman. Företaget registrerades 23/8 1934. Namnet på bolaget blev M. Berlin & Co AB. Vid registreringen angavs att företaget skulle driva

handelsrörelse. Verksamheten startades i en nybyggd affärs- och fabrikslokal på Jönköpingsvägen 11 i Värnamo. Första året hade företaget 36 anställda. Tillverkningen började med cyklar. Historien förtäljer att Sven Mauritz egen första inköpta cykel var av märket "Apollo". När han sedan skulle starta cykeltillverkning i sitt företag Berlin & Co, visade det sig att just namnet "Apollo" var ledigt för registrering som varumärke. Troligen av "nostalgiska" skäl började han därför att tillverka Apollo cyklar i sitt företag. Allt eftersom bolaget utökades behövdes fler finansiärer. Ingenjören och industrimannen Carl Gustaf Gislow, gick in med pengar i Mauritz Berlins företag 20/9 1937. Vid denna tid avgick Ragnar Selldén ur styrelsen. Paret Selldén sålde sina aktier och intressen i bolaget. Produktionen ökade och filialer i Stockholm öppnades 1937 och i Uppsala 1939. Mauritz Berlin kom ihåg sin första cykel från 1891 när företagets produkter skulle namnges. Namnet blev därför Apollo på företagets cyklar, mopeder och motorcyklar. Företaget var också grossist för cykeltillbehör. Företagets försäljning ökade och fabrikslokalerna moderniserades och byggdes samtidigt till 1942-1943. AB M. Berlin & Co fördubblade vid denna tillbyggnad golvytan till närmare 4000 kvm. Företaget värvade Charlie Lindberg, Lindblads främste cykelexpert, Oskarson från MCB och Walle Heurlin från Cat Eye. I slutet av 30-talet började företaget tillverka lättviktare. Det började 1949 tillverkas motorcyklar med namnet Apollo. 1952 började företaget tillverka mopeder. Verksamhet växte för varje år och omfattade 120 anställda 1952. Under första halvan av 1950 talet tillverkades 50 000 cyklar/år, 10 000 mopeder/år och 3 000 motorcyklar/år. Efter Mauritz bortgång 11 maj 1951 övergick sonen Göran Berlin som direktör för bolaget.

Nymanbolagen köper AB M. Berlin & Co.

1956 blev Mauritz Berlins företag uppköpt av Nymanbolagen. Märket Apollo fick leva kvar som ett varumärke för NV-s produkter, men tillverkningen av cyklar, mopeder och motorcyklar med märket Apollo flyttades till Uppsala. Det var vid denna tid försäljningen av utombordsmotorer av märket "Apollo Marin" startades.

1960 köptes sedan NV upp av Monarkkoncernen.

Cykelmärket Apollo finns än idag, och märket ägs av Bike Action AB.

M. Berlin & Co Aktiebolag

Nedanstående text blir lite av en upprepning av den historik jag skriver om Mauritz Berlin ovan, men jag tar med detta ändå för att spegla just företaget "M. Berlin & Co Aktiebolag".

1891 köpte Mauritz Berlin en cykel på Per Froms cykelaffär i Stockholm, den hette "Lätta Apollo", vikten var 24 kg och priset 450 kronor.

Sven Mauritz Berlin föddes den 19 november 1878 i Edestads församling i Blekinge. Han flyttade i unga år till Stockholm där han 1898 fick anställning på lagret hos Anton Wiklunds velocipedfabrik; efter en tid avancerade han

till att bli fabriken lagerchef. Han värvades sedan av AB Amerikansk Cykelimport, Eli Pettersson & August Lindblad (senare AB Lindblad). I detta företag blev Mauritz Berlin lagerchef år 1901 och sedan 1918 vice vd för att år 1923 bli verkställande direktör. 1930-1933 arbetade han som försäljningschef hos Svenska Cykelfabriken Monark i Varberg, och 1934 startade han M. Berlin & Co i Värnamo.

Den 23 augusti 1934 bildades företaget M. Berlin & Co. AB.

"Styrelsen för M. Berlin & Co. Aktiebolag, vars postadress är Värnamo, får härmed anhålla om nämnda bolags registrering.

Bolagets stiftare äro direktören Sven Mauritz Berlin och landsfogden Carl Sune Ernst Wrede Påhlman, bosatta i Värnamo, lasarettsläkaren Ragnar Selldén och fru Julia Margareta /Greta/ Selldén, bosatta i Örebro, samt advokaten Axel Tore Nilsson, bosatt i Stockholm. Samtliga äro svenska undersåtar.

Ledamöter av bolagets styrelse äro ovannämnda direktören Mauritz Berlin, lasarettsläkaren Ragnar Selldén och advokaten Axel Nilsson. Firman tecknas förutom av styrelsen såsom sådan av styrelsens ledamöter var för sig".

Aktiekapitalet var minst 100 000 och högst 300 000 kronor. Den största aktieägaren var Axel Nilsson (730 aktier), Ragnar och Greta Selldén (250 aktier tillsammans), samt Mauritz Berlin och Sune Påhlman med 10 aktier vardera.

Den som hjälpte Mauritz Berlin som finansiär var hans dåvarande svärson (gift med Märta Berlin) Gösta Gislöw som bl.a. ägde Värnamo Gummifabrik som han sedan sålde till Svenska Cykelfabriken Monark i Varberg 1937.

Tillverkningen började med cyklar av märket "Apollo" det namn som Mauritz mindes från den första cykeln han köpte och vars varumärke var "ledigt". Som experthjälp värvades sedan: Lindblads bästa cykelexpert Carl C:son Lindberg; Oskarsson från MCB och Walle Heurlin från Cat Eye.

En av de största kunderna som bolaget hade var Åhlén & Holm som köpte stora kvantiteter av cyklar från Berlins, vilka troligen såldes till ett lägre pris under samlingsnamnet "Hjorten".

1937 utträdde Ragnar Selldén ur styrelsen och i hans ställe inträdde ingenjören Carl Gustaf Gislöw, vilken samtidigt blev ombud för paret Selldéns aktier i bolaget. Aktierna i bolaget hade nu omfördelats så att Mauritz Berlin ägde 200 aktier, Ragnar och Greta Selldén 798 aktier och Axel Nilsson 1 aktie.

Allt eftersom tillverkningen ökade och försäljningen gick bra öppnades en filial i Stockholm 1937 samt i Uppsala 1939.

1942-43 byggdes fabriken ut till en golvyta av 4 000 kvm. Med tiden kom även produktion och tillverkning av motorcyklar och mopeder med namnet Apollo.

I februari 1945 utökades antalet ordinarie styrelseledamöter från tre till fyra och som fjärde styrelseledamot valdes disponenten Göran Berlin från Värnamo. Styrelsen utgjordes nu av Sven Mauritz Berlin, Carl Gustaf Gislöw, Nils Göran Berlin och Axel Tore Nilsson; som suppleant valdes Folke Thorman Gripe i Stockholm. Aktiemajoriteten innehades nu av Mauritz Berlin.

Under 1950-talet tillverkades 50 000 cyklar per år, 10 000 mopeder och 3 000 motorcyklar.

Den 11 maj 1951 avled Mauritz Berlin och företaget övertogs av sonen Göran Berlin som utsågs till verkställande direktör i bolaget.

I december 1956 avgick Gösta Gislöw, Axel Nilsson och Folke Grip ur styrelsen. M. Berlin & Co. blev uppköpt av Nymanbolagen AB och de ny invalda ordinarie ledamöterna var Nymanbolagens representanter: direktören Gustaf Torsten Grahn i Uppsala och disponenten Karl Valentin Heurlin i Värnamo och direktörsassistenten Gunnar Grahn i Uppsala som suppleant. Verkställande direktör blev Gustaf Grahn. Göran Berlin var fortfarande med i styrelsen för bolaget.

Märket "Apollo" fick sedan leva kvar som ett varumärke för NV:s produkter. Dock flyttades tillverkningen av cyklar, mopeder och motorcyklar till Uppsala. Det var vid denna tid försäljningen av utombordsmotorer med märket "Apollo Marin" startades.

**"HÄST OCH VAGN"
kan inte alla åka**

Åk cykel på söndagarna
och andra dagar med – men det skall vara APOLLO – bättre, elegantare och mer lättgående cykel kan Ni inte få!

Apropå bensinsituationen
Åk moped på vardagarna – på en APOLLO kan Ni t. ex. åka Stockholm–Malmö på ca 7 liter bensin!

En svensk moped – APOLLO – har världrekordet i pålitlighet: 15 dygn i sämsta tänkbara väder gick en Apollo non stop en sträcka motsvarande Värnamo–Filippinerna.

APOLLO har mopedmodeller för alla!
APOLLO säljes i alla ledande cykelaffärer i landet.

M. BERLIN & Co. AB. VÄRNAMO

Bildkälla: annons i SvD den 18 november 1956.

Den 24 mars 1958 skrev man i SvD en liten notis om den första mopedbilen:

"M. Berlin & Co. a.-b. Värnamo, och dess konstruktör disponent Valentin Heurlin har konstruerat vårt lands första mopedbil, som fått arbetsnamnet 'Apollo-Mopsen'. Den har utformats enligt de lagbestämmelser, som gäller för mopeder i Sverige. Följaktligen blir max-hastigheten 30 km/tim. motorn på 0,8 hk och vikten under 75 kg.

Apollo-bilen kommer att förses med fläktskyld 2- eller 3-växlad motor med planetväxellåda. styrningen är av biltyp med parallellstag. Samtliga hjul har individuell fjädring".

Samma år presenterades Apollo-Mopsen på sportjournalisternas minibilutställning hos Ostermans i Stockholm. Det blev aldrig mer än en prototyp av denna första svenska mopedbil.

Utombordsmotorn Apollo Marin 3

I försäljningsannonsen nedan som trycktes 1958 skriver man följande om utombordsmotorn Apollo Marin:

"Sommarens verkligt stora båtmotorschlager. Genom den nya pressgjutna riggens design i droppform blir strömningsförhållandena gynnsammare och motorn får ökad dragkraft. Den har den i särklass mest lättstartade motorn, som kan gå på fullgas i timmar utan att visa tecken på överansträngning eller avmattning.

**Magnapullstart.*

**Samtliga undervattensdelar saltvattenbeständiga.*

**Motorn vridbar 360° varigenom man lätt kan backa.*

**Instrumentbräda med gasreglage, belysningsuttag, flödarknapp och kortslutningsknapp.*

**Finns med förlängd rigg för segelbåtar mot tillägg: 75:-"*

Teknisk data

Motor:	NV 1-cyl. 2-takt.
Kylning:	Luftkyld.
Cylinder:	Volym 58 cc. Diam. 41 m.m.
Slaglängd:	44 mm.
Effekt:	3 hk.
Varv:	Motor 3800 v/min. Propeller c:a 2000.
Belysning:	6 V 17 W.
Tank:	1,75 liter varav reserv c:a 0,3 liter.
Bränsleförbrukning:	C:a 0,8 liter/tim.

APOLLO MARIN

— 3 hk. luftkyld —

Sommarens verkligen stora båt motorschlager. Genom den nya pressgjutna riggens design i droppform blir strömningsförhållande gynnsammare och motorn får ökad dragkraft. Den har den i särklass mest lättstartade motorn, som kan gå på fullgas i timmar utan att visa tecken på överansträngning eller avmatning.

- * Magnapullstart.
- * Instrumentbräda med gasreglage, belysningsuttag, flödärknapp och kortslutningsknapp.
- * Samtliga undervattensdelar saltvattenbeständiga.
- * Motorn vridbar 360° varigenom man lätt kan backa.
- * Finns med förlängd rigg för segelbåtar mot tillägg 75:—.

TEKNISKA DATA

Motor: NV 1 cyl. 2-lakt.
 Kylling: Luftkyld.
 Cylinder: Valym 58 cc. Diam. 41 mm.
 Slaglängd: 44 mm.
 Effekt: 3 hk.
 Varv: Motor 3800 v/min.
 Propeller c:a 2000.
 Belysning: 6 V 17 W.
 Tank: 1,75 liter varav reserv c:a 0,3 liter.
 Bränsleförbrukning: c:a 0,8 liter/tim.

Sensationellt billigt pris

730:-

KÖP I TID —

förra säsongens stora serie såldes slut på kort tid. Service på 3000 platser i landet.

M. Berlin & Co AB · Värnamo
 Telefon växel 11580

Filial i Stockholm, Götgatan 90 · Tel. 40 88 48, 40 09 48

APOLLO

**Framtidens
cyklar
och mopeder
skapade
redan idag**

APOLLO SAVANN

Tykt, tät, jämnt och lätt klipper man gräsmattan med Apollo Savann. Den har snabbinställning för fyra olika klipphöjder, breda gummihjul, skalperingskydd, inställbar handtag och lättakomliga manövertroger. Den ryttglänsande motorn är en en-cylindrig fyraktare, som driver en roterande kniv med en skärbredd av 480 mm.
 Rikspris: Kr. 440:—
 + oms. 18:50

APOLLO MARIN 3

En dragvillig utombordsmotor på 3 hk — idealisk för såväl fisketaren som familjeutflykten. En fyra meters roddbit med tre personer gör ca 5 knop. Bränsleförbrukningen är ca 0,8 liter/timme. Motorn har magnapullstart och är helt vändbar för bäckning. Belysningsuttag för 6V 17W.
 Rikspris: Kr 730:— + oms. 30:65

APOLLO

M. BERLIN & Co AKTIEBOLAG · VÄRNAMO
 Telefon: 11580. Adress: Box 77, Värnamo
 Filial: Götgatan 90, Stockholm, Tel.: 40 88 48, 40 09 48

Vi förbehåller oss rätt till ändringar i specifikation och beskrivningar.

Aterförsäljare:

Apollo broschyr 1960 första och sista sidan.

Bildkälla: Bertil Sporrongs samling.

När NV började tillverka större motorer i slutet av 1950-talet, såldes dessa även med märkesnamnet "Apollo".

Apollo Marin 4

Cylinderantal:	1
Cylinderdiam.:	38 mm
Slaglängd:	44 mm
Slagvolym:	70 cc
Förgasare:	Bing
Tändsystem:	Stefa
Kylning:	luft
Effekt:	4 hk vid 4000 rpm
Propeller antal blad:	2
Propeller diameter:	210 mm
Propeller stigning:	125 mm
Varvtal propeller vid maxeffekt:	2080 rpm
Fram och back:	helt omsvängbar 360 grader vid backning
Bränsletank:	11 l separat tank finns även med inbyggd 1,9 l tank
Vikt:	15 kg
Tillverkad:	1960-
Pris:	785kr + oms, 730 kr + oms med och utan separat tank (1961)

Apollo Marin 4. Bildkälla ur Bertil Sporrongs samling.

Apollo Marin 8

Apollo Marin 8. Bildkälla ur Bertil Sporrongs samling.

Cylinderantal:	2
Cylinderdiam.:	45 mm
Slaglängd:	44 mm

Slagvolym:	140 cc
Förgasare:	Bing
Tändsystem:	Stefa
Kylning:	vatten
Effekt:	8 hk vid 5000 rpm
Propeller antal blad:	3
Propeller diameter:	210 mm
Propeller stigning:	190 mm
Varvtal propeller vid maxeffekt:	2600 rpm
Frikoppling:	ja
Fram och back:	helt omsvängbar 360 grader vid backning
Bränsletank:	separat 15 l tank
Vikt:	17 kg
Tillverkad:	1959-
Pris:	1425 kr+ oms (1961)

Anm. Finns även i version med förlängd rigg. Motorn är identisk med Crescent Marin 8/Monark Nautic 8 förutom ändrad färgsättning och dekaler.

1960 uppgick Nymanbolagen i Monark-Crescent koncernen.

Göran Berlin slutade sin anställning hos Nymans och tog med sig Sachs agenturen samt startade företaget Berlin & Co. Efter det att Göran Berlin avled drevs firman vidare av sonen Hans Berlin som efter en schism med Monark-Crescent och Sachs blir av med Sachsagenturen. Det hela slutade med att Hans Berlin återfick firmans tidiga märkesnamn "Apollo".

Märkes namnet Apollo köptes sedan 1998 av Sportson som startades i Göteborg 1980, och idag kan man återigen köpa cyklar med märket "Apollo".

Göran Berlin föddes den 16 december 1914, detta är en kortfattad beskrivning av hans meriter:

1937: DHS

1937-1951: assistent i faderns bolag.

1951-1956: verkstadsdirektör i M Berlin & Co AB.

1956-1960: försäljningschef i Nymanbolagen AB. Platschef hos Monark-Nymanbolagen AB.

1960-1964: verkstadsdirektör hos Nymanbolagen AB.

1964-1965: verkstadsdirektör Nymanbolagen och cykelfabriken Monark AB.

1965-1981: VD i G Berlin & Co AB.

Carl C:son Lindbergs dotter med utombordsmotorn Apollo Marin.

Vårt besök hos en samlare av Apollo och Mauritz Berlins historia.

Sommaren 2017 besökte vi en samlare av märket "Apollo", där fick vi se - förutom båtmotorn Apollo - även cyklar och motorcyklar av samma märke, samt även "kring historik" med olika föremål kopplade till märket Apollo. En fantastisk upplevelse som avslutades med "kaffe med dopp" en varm och solig sommar dag. Nedan - bilder från den fantastiska samlingen av "Apollos historia".

Apollo 69 årsmodell 1953

Apollo 69 årsmodell 1953.

Apollo 77 JBS Biet 1954.

Apollo båtmotor.

Apollo Z9 Competition (stag saknas).

Apollo cykel lågprismodell Simson 1940.

Apollo damcykel 1940.

Apollo "Ekonom" 1957.

Apollo sport herrcykel 1957 med cykelmaster 1953.

Apollo Hollywood minor.

Apollo lättviktare 98 cc.

Apollo Motorette 60L 1951.

Interiör från samlingen, Messerschmitt 1958 och Saab 96 sport 1964.

Interiörbild från samlingen.

Interiörbild från samlingen.

Interiörbild från samlingen.

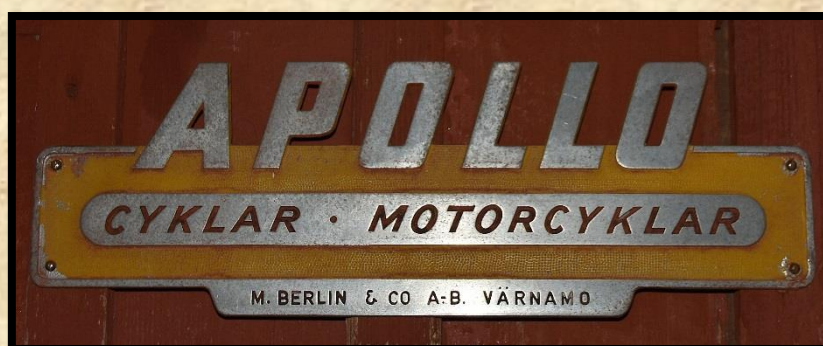
Messerschmitt KR 200 årsmodell 1958.

Puch Florida 1455 årsmodell 1964.

Kuriosa: vindflöjel.

Företags skylt Apollo.

Tusen Tack! För ett trevligt besök med mycket kunnig guidning bland Apollos alla historiska föremål.

Källor:

Hos "Apollosamlaren" fann jag en inramad tidningsartikel troligen från tidningen Värnamo Nyheter, som jag citerat delar av i texten ovan.

Riksarkivet SVAR Digitala forskarsalen

Svenska Dagbladet Historiskt sidarkiv

Rekvirerade bolagshandlingar för aktiebolaget M. Berlin & Co i Värnamo.

Internet:

<http://www.apollocyklar.se/om-apollo/>

<http://runeberg.org/vemardet/1977/0116.html>

<http://runeberg.org/vemardet/1985/0117.html>

Författare: Christina Berglund Habo.

Fotograf: Per Berglund Habo.